

LOMVIEN, *URIA AALGE* (PONTOPP.), I DE DANSKE FARVANDE

WITH AN ENGLISH RESUME

AF

FINN SALOMONSEN

Da Lomviekoloniens Tilstedeværelse paa Ertholmene ved Bornholm blev paavist i Sommeren 1928¹, og Bestandens Yngleforhold nærmere blev undersøgt det paafølgende Aar², kunde man maaske tro, at Lomviens Forekomst i de danske Have ikke frembød mere af Interesse for Ornithologerne. Saaledes er det imidlertid slet ikke. At Lomvien i et ringe Antal er bosat paa Danmarks yderste Forpost mod Øst og der tilbringer de fire Sommermaaneder (Maj—August) betyder kvantitativt ikke nær saa meget som de store Lomvieskarer, der om Vinteren besøger vore Farvande.

Udenom Danmark ligger paa alle Kanter Lomviefjælde, hvorfra Lomvierne efter Yngletidens Ophør søger ud i de omgivende Have, og vi kan om Vinteren i Danmark træffe Fugle kommende fra østlige Ynglepladser i Østersøen, fra nordlige norske og fra vestlige mellem- og vesteuropæiske Kolonier. At give et Bidrag til Forstaaelsen af disse Lomvieformers Fordeling i de danske Have skulde være Formaalet med denne lille Meddelelse.

Det bedste Middel til at faa de danske Vinterlomviers Hjemsted at kende er selvfølgelig Ringmærkning, men da denne for de danske Lomviers Vedkommende endnu ikke har givet store Resultater (der er i de danske Have kun fanget to ringmærkede Lomvier), maa vi nøjes med de Fingerpeg, som de nedlagte Individens Ydre kan give os. De europæiske Lomvier deles i en Række Former, der viser tiltagende Bleghed i Dragten, naar

¹ Finn Salomonsen: Ornithologiske Iagttagelser paa en Tur til Christiansø, D. O. F. T., 1928, p. 122.

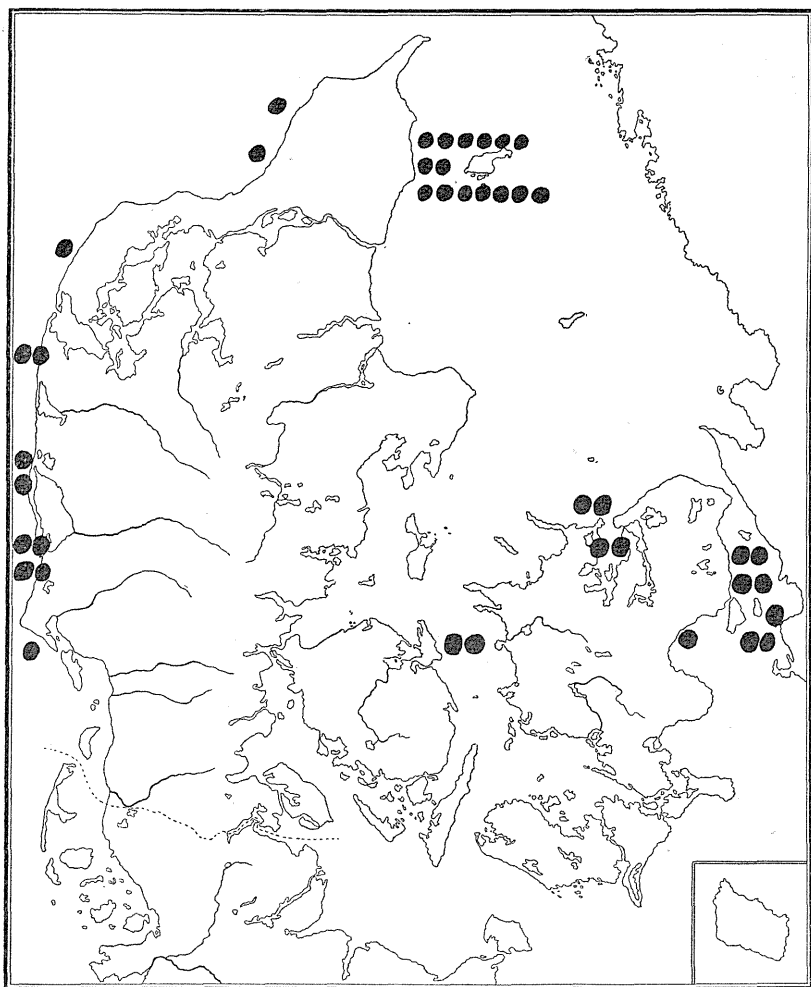
² Arne Larsen: Iagttagelser paa Græsholm ved Christiansø, D. O. F. T., 1929 p. 50.

man bevæger sig fra nordøstlige til sydvestlige Ynglepladser. Deres geografiske Variation er analog med en anden Havfugls, Sildemaagens, der i Øst har sin mørkeste Form, *Larus fuscus fuscus* L., hvis Overside er farvet nogenlunde som den mørkeste Lomvieform, *Uria aalge aalge* (Pontopp.), og mod Vest træffes den lyse *Larus f. graellsii* Brehm, der har samme Rygfårve som den blege *Uria aa. albionis* Witherby. Begge Arter har en intermediær Form, beboende Strækningerne mellem de nævnte Formers Ynglepladser. Der er imidlertid store Uoverensstemmelser i Udbredelsesforholdene hos Sildemaagen og Lomvien, idet den mørke Sildemaage hører Østersøen til, medens den mørke Lomvie er norsk, og i Vest bebor den lysryggede Sildemaage foruden Englands og Frankrigs Kyster ogsaa Færøerne, der for Lomviens Vedkommende imidlertid huser en ekstrem mørk, plettet Form, *Uria aalge spiloptera* Sal.; dens Racedannelse paa Færøerne er derfor mere mindende om Ederfuglens, der her har frembragt sin mørkeste Form *Somateria mollissima faeroensis* Brehm.

Foruden disse Racer findes endnu en, som dog ikke frembyder nogen Interesse for den danske Ornithologi, nemlig *Uria aalge californica* (Bryant), der yngler i den nordlige Del af Stillehavet fra Nortonbugten paa Alaska og Pribilof Øgruppen til Farallone Øerne imod Syd, og paa Asienssiden paa Komandør Øerne, paa Sachalin og Kurilerne, mod Syd indtil paa den sydlige Del af den japanske Ø Jesso. Den svarer i Farvetegning fuldkommen til den typiske Form, men er betydelig større; medens intet Eksempel af *Uria aa. aalge* har Vingelængden større end 210 mm, maaler *U. aa. californica* 215—221 mm¹.

Af praktiske Hensyn vil jeg dele de her omtalte Lomvier i to Yderformer, der maa bære Navnene *U. aa. aalge* (Pont.) og *U. aa. albionis* With. og i en intermediær Form *U. aa. intermedia* Nilss. beboende Østersøen. I Virkeligheden svarer dette ikke helt til de faktiske Forhold, thi Lomvierne bliver stadigt lysere, jo længere man bevæger sig mod Syd og Vest, saaledes at det kun er med Tvang, at de lader sig inddele i tre Former. Saaledes er de paa Stora Karlsö og de 300 km sydvest derfor ved Bornholm ynglende Lomvier lidt lysere end de norske Stykker;

¹ Efter Hartert: Vög. d. pal. Fauna (Berlin 1910), III, p. 1773. — 5 Eksemplarer i Zool. Mus. svarer til disse Maal: 3 ad. fra Kurilerne: 215, 217, 218 mm, 2 ad. fra Hakodate: 210, 217 mm.

Udbredelsen af den nordlige Lomvie (*Uria aalge aalge* Pont.) i de danske Farvande. Hver ● betyder et nedlagt Eksempel; alle Vinterfugle.

Helgolandsstammen, der bor ca. 500 km Vest for Bornholm, endnu lysere, medens endelig de ved Kanalen yngende Populationer, der igen befinder sig over 500 km vest for Helgoland, betegner det lyseste Ekstrem. Helgolands Lomviebestand er udskilt af Lönnberg under Navnet *U. aa. helgolandica*¹. Tyske og svenske

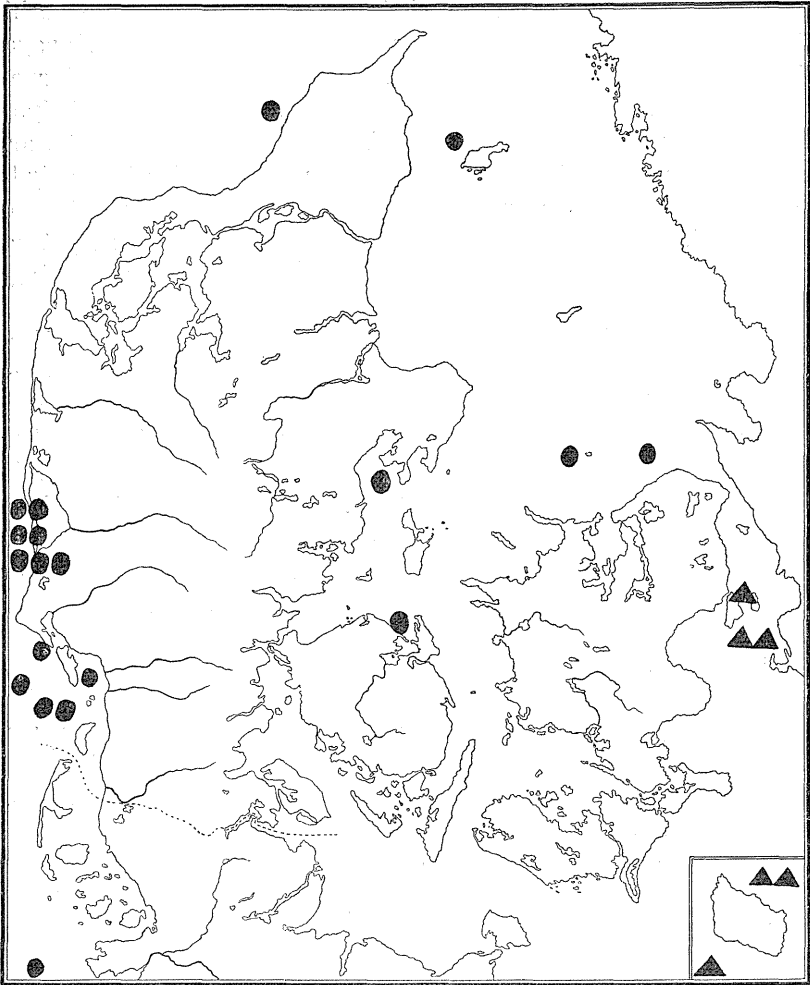
¹ Einar Lönnberg: Några ord om sillgrisslorna. Fauna och Flora, 1923, p. 154. Jfr. ogsaa: Otto v. Zedlitz: Ett litet bidrag till kännedommen om de skandinaviska fågelraserna, *ibid.*, 1925, p. 145.

Ornithologer haandhæver stadig denne Forms Selvstændighed, men efter min Mening er Forskellen mellem *intermedia* og *albionis* saa ringe, at der vanskeligt lader sig tvinge en Melleform ind imellem dem, og de foreliggende Helgolandslomvier kan i Reglen ikke skelnes fra engelske *albionis*.

En Beskrivelse af de tre danske Former vil sikkert være hensigtsmæssig. Race-Forskellene giver sig Udslag i Oversidens Farve, Kropsidernes Pigmentering og i Størrelsen. Som praktisk Adskillelsesmiddel tjener kun Rygfarven; de andre Forskelle ses kun ved Beregning af Gennemsnittet, men maa dog tages med ved Betragtningen. Rygfarven har endvidere som Orienteringsmærke den Fordel, at den er ens for gamle og unge, for Sommer- og Vinterdragt. Dragtforholdene er hos disse Fugle i det hele taget lidet indviklede. Sommerdragten er altid ens, dog adskiller Individerne i første Sommer sig fra de ældre Fugle ved i Reglen at have spredte hvide Fjer paa den brune Strube; Vinterdragterne er ofte vanskelige at adskille, dog kendes de yngre Fugle paa deres mørkere Pletning paa Forhalsen og deres gennemsnitlig kortere Næb.

Ungedragten er ligeledes de voksnes Vinterdragt meget lig, men har i Reglen lysere Kropsider, ligesom Fjerdragten i det hele let kan kendes paa sin løse og dunede Karakter.

De i de danske Have hyppigst forekommende Lomvier tilhører den typiske Form, *U. aa. aalge* (Pont.) og har det følgende Udseende: Oversiden er mørk skiferfarvet, i enkelte Tilfælde næsten sort, men dette dog kun hos den mørke færøiske Form. Hovedet har et brunligt Anstrøg; Struben er varmt brun, og de kraftigt tegnede Kropsidefjer er mørkt brunsorte. De fleste i Danmark nedlagte Stykker er dog i Vinterdragt med hvid Strube, men da Sommerdragten allerede anlægges i Februar, træffes stundom ogsaa Eksemplarer med en brunpletlet eller helt brun Strube. Lomvier tilhørende Nominatformen, altsaa med mørk skiferfarvet Ryg, træffes i Vinterhalvaaret i alle danske Farvande, særlig i Danmarks nordlige og vestlige Dele. Paa Zoologisk Museum, hvis Materiale med vanlig Imødekommenhed blev stillet til min Disposition af Magister Hørring, haves Stykker fra hele Jyllands Vestkyst (Bovbjerg, Thisted, Nymindégab, Lyngvig Fyr, Blokhuse, Lønstrup, Graadyb), fra Kattegat (Frederikshavn, Hirtsholmene, Hundested), fra Isefjord, Øresund, Kalvebodstrand og Storebælt. Disse Lomvier stammer sandsynligvis fra Norge, hvor

Udbredelsen af den baltiske Lomvie (*Uria aalge intermedia* Nilss.) og den sydlige Lomvie (*Uria aalge albionis* With.) i de danske Farvande. Hver ● betyder en nedlagt *albionis*, hver ▲ en nedlagt *intermedia*; alle Vinterfugle, undtagen de to *intermedia* fra Christiansø, der er nedlagt paa Ynglepladsen.

de yngler i uhyre Mængder paa Fuglebjergene Nord for Polar-kredsen. Syd for denne findes kun ganske enkelte Kolonier i Udløbet af Sognefjord, Stavangerfjord og Oslofjord¹. Men nord-

¹ L. A. Jägerskiöld & G. Kolthoff: Nordens Fåglar, (Stockholm 1926), p. 428.

ligere træffes Lomvien langs hele den norske Kyst op forbi Varanger, og selv nord herfor, paa Murmankysten og paa Novaya Zemlya, findes den enkelte Steder¹. Tillige yngler den paa Bjørneøen syd for Spitzbergen² samt paa Island. Dens Ynglen i Sydgrønland er derimod ikke bevist³, men der træffes hvert Aar, hovedsagelig om Vinteren store Skarer af Lomvier langs Sydvestgrønlands Kyster; fra Østgrønland er den endnu slet ikke nedsendt⁴. Endelig yngler denne Form paa Labradors Kyst og paa New Foundland; sydligere endnu findes Kolonier paa Magdalen Øerne og i Fundybugten paa Nova Scotia⁵.

De nordfra kommende Lomviers Træk til de danske Farvande synes, efter Datoerne paa de nedlagte Stykker at dømme, at begynde i de første Dage af Oktober, men Fuglene er dog endnu sjældne Gæster i Landet, og det er først hen i November Maaned, at de bliver talrige, og de træffes derpaa i de følgende Vintermaaneder almindeligt i de danske Have. Naar Fuglene i Oktober ankommer hertil, er de i Vinterdragt, Fældningen er fuldstændig overstaaet, og der er blandt de danske Vinterlomvier ikke en eneste afslaaet Fugl, hvorimod der f. Eks. fra Island

¹ H. Tho. L. Schaanning: Norges Fuglefauna, (Kristiania 1916), p. 289. Fodnote om Murmankysten. For Novaya Zemlya var den indtil de sidste Aar ikke paavist (jfr. Tho. Schaanning: Bidr. til Novaja Semljas Fauna, D. O. F. T., 1915, p. 143; id.: Rep. Sci. Results Norw. Exp. Nov. Zeml., 1921, No. 11: Die Vögel, Kristiania 1923.), men det har vist sig, at der paa Vestkysten af baade Nord- og Sydøen findes mindre Kolonier af denne Art mellem den kortnæbbede Lomvie. (Litt.: A. v. Jordans: Ein Beitrag zur Kenntnis der Vogelwelt Nowaja-Semljas, Journ. f. Ornith., 1925, p. 446. *U. aalge* her fastslaaet fra Kap Borissowa paa Nordøen, p. 452; G. P. Gorbunow: The »Loomeries« of Novaya Zemlya. Bull. 26 fra »Institut für Erforschung des Nordens«, Moskva, 1925; Ref. i Orn. Monatsber., 1927, p. 97 af H. Grote. Her omtales Lomvien fra flere Steder. Mellem Karmakuly Bugten og Besimjannyi (»Navnløse-«) Bugten, paa ca. 73° n. Br. findes kæmpemæssige Fuglebjerge, vist de største, der overhovedet kendes, og her yngler bl. a. ogsaa et lille Antal langnæbbede Lomvier. Om Udbredelsen i andre Lande se iøvrigt: H. G. K. Molineux: A Catalogue of Birds, giving their distribution in the western portion of the palæarctic region, Vol. III, p. 291. (1930).)

² Alexander Koenig & O. le Roi: Avifauna Spitzbergensis (Bonn 1911), p. 248.

³ Schiøler: Danmarks Fugle, Vol. II, (København 1926), p. 47 & 49.

⁴ Den nævnes saaledes hverken af Schiøler (l. c.), Helms (The birds of Angmagsalik, Medd. om Grønland Vol. LVIII, p. 205) eller A. Pedersen (Fortgesetzte Beiträge zur Kenntnis der Säugetier- und Vogelfauna der Ostküste Grønlands, Medd. om Grønland Vol. LXXVII, p. 341.)

⁵ R. Ridgway: The Birds of North and Middle America, Vol. VIII, p. 722.

foreligger en hel Del Fugle fra August-September med alle Svingfjerene fældede. Men allerede i Februar begynder Lomvierne paa ny at fælde, og hos de i denne Maaned nedlagte danske Lomvier er Struben og Forbrystet broget, spættet med brunt af de frembrydende Sommerdragtsfjer; hos nogle er Sommerdragten allerede helt anlagt. I Marts forlader Lomvierne os, og kun enkelte nedlagte Stykker stammer fra denne Maaned; senere hen paa Aaret er de helt forsvundne, kun en enkelt meget slidt Fugl fra 10. Maj (Lønstrup) danner en Undtagelse. Danmark danner ikke Sydgrænsen for de nordlige Lomviers Vintertræk; baade fra Tyskland¹, Holland², Belgien, Frankrig³, England⁴ og Nord Spanien meldes om de nordiske Lomviers Vinterbesøg. I Nordamerika søger Lomvierne om Vinteren ned langs Maines Kyster. Længere mod Syd end de nævnte Egne er Lomvierne kun truffet som tilfældige Gæster.

Helt anderledes forholder de i Østersøen ynglende Lomvier sig. Cand. med. Løppenthin har nedlagt et Par Lomvier paa Ynglepladsen ved Christiansø; de tilhørte Racen *U. aa. intermedia* Nilss. Disse Stykker blev med stor Beredvillighed stillet til min Disposition, og ligeledes har Prof. Lönnberg laant mig nogle Lomvier fra Stora Karlsön; jeg takker begge hjerteligt.

Af Udseende er Østersølomvierne kun lidet forskellige fra Nominatformen. Paa Oversiden er de noget lysere end de nordligere Lomvier, er graalige med et brunligt Anstrøg. Det samme gælder Vinger og Hale. Paa Struben og Forbrystet er der ingen Farveforskel mellem Formerne, derimod er Kropsidefjerene no-

¹ I Nordsøens sydlige Del talrig; jfr. R. Drost: Ueber die Wanderungen der Helgoländer Lummen, Der Vogelzug, 1930, p. 21: »Nordische Lummen halten sich im Winter zahlreich in den Gewässern um Helgoland auf«, (p. 28). I den sydlige Del af Østersøen er den langt sjældnere om Vinteren; jfr. F. Tischler, Ornith. Monatsber., 1930, p. 126, og Schüz, *ibid.*, p. 87.

² Jan Verwey: On the movements of the southern and the northern Guillemots off the Dutch coast, *Ardea* 1927, p. 32. De er her ikke sjældne i Vintermaanederne, men grundet paa Hollands endnu sydligere Plads end Danmark er det her kun i November-Januar, at der optræder typiske *U. aa. aalge*. (p. 33).

³ P. Paris: Faune de France, 2. Oiseaux (Paris 1921), p. 390: »surtout de passage ou hivernal sur les côtes N. et W. de la France«. Her er dog ikke skelnet mellem de geografiske Former.

⁴ Witherby: A practical handbook of British birds (London 1920), Vol. II, p. 797: »occurs on all coasts winter«.

get lysere, graaligt brune, og Pigmenteringen er ikke saa udbredt paa Fjerene, saa Kropsiderne synes ikke saa plettede som hos *U. aa. aalge*. Om Sommeren, i slidt Dragt, kan det være vanskeligt at skelne denne Form fra den norsk-islandske; men en gammel Fugl fra Stora Karlsö fra 2. August 1925 med ret slidt Dragt viste dog tydeligt, sammenlignet med en hel Serie islandske Ynglefugle i slidt Dragt, en blegere mere graalig Ryg end de helt sortbrune *aalge*. Foruden Farveforskellen findes ogsaa en, omend ret ringe, Størrelsesforskel.

5 Ynglefugle af *U. aa. intermedia* havde de følgende Maal:

♂	Stora Karlsö,	2. 8. 1925	havde	Vingelængden:	190	mm
♂	do.	9. 6. 1924	—	—	: 196	—
♀	Græsholm,	17. 5. 1930	—	—	: 199	—
♀	Stora Karlsö,	9. 6. 1924	—	—	: 201	—
♂	Græsholm,	17. 5. 1930	—	—	: 204	—

Gennemsnit: 198 mm

Den islandske *U. aa. aalge* L. og den færøiske *U. aa. spilopectera* afviger ikke fra hinanden, hvad Størrelsen angaar, og er derfor her taget under et; de er noget større end *U. aa. intermedia*. 28 Eks. fra Island og Færøerne maalte: 195. 197. 198. 200. 200. 201. 202. 202. 203. 203. 203. 204. 204. 204. 204. 204. 205. 205. 205. 205. 205. 205. 205. 207. 207. 208. 208. Gennemsnit: 203,4 mm.

Der er altsaa en ringe Gennemsnitsforskel mellem de to Lomvieformers Vingelængde. Dette fremgaar ogsaa af Litteraturen. I England opgives Vingelængden hos *U. aa. albionis* With., der er af samme Størrelse som *U. aa. intermedia* Nilss., at være 191—204. mm for ♂♂ og ♀♀ tilsammen, medens de nordøstlige *U. aa. aalge* (Pont.) skal maale 195—210 mm, altsaa overensstemmende med vore Maalinger¹. Lönnberg² opgiver 194—201 mm for den sydlige Form. Alle de Maalinger, som de forskellige Forfattere har foretaget paa Lomvieformerne, viser saaledes, at

¹ Efter Pract. handb., Vol. II, p. 797. Fem Eks. af *U. aa. albionis* fra England, der med stor Velvilje blev laant mig af Dr. Hartert fra Tring Museet, havde Vingelængderne: 190, 198, 199, 199, 200 mm, altsaa som de danske *intermedia*. Nogle *albionis* fra Helgoland laant mig venligst af Dr. Drost maaler 195—202 mm.

² l. c. p. 159.

der er Forskel i Størrelsen mellem den nordvestlige og sydøstlige Population. Vingemaalene for de to Former er saaledes:

U. aa. aalge: ♂♀: 195—208 mm

U. aa. intermedia: ♂♀: 190—204 mm

U. aa. intermedia yngler blot to Steder, paa Klipperne paa Vestkysten af Øen Stora Karlsö, beliggende udfør Gottlands Vestkyst, og i Stenbunkerne paa den lille Klippeø, Græsholmen, ved Christiansø. I gamle Dage har den ynglet paa det saakaldte Mulekløv¹ mellem Hammeren og Vang paa Bornholms Nordvestkyst, ligesom paa Ertholmene ogsaa her sammen med Alken². Fra dette Sted er den imidlertid nu forsvundet³.

Dens Forekomst som ynglende i Østersøen, isoleret over 500 km fra dens nordlige Stammefrænder, kan, som jeg tidligere har nævnt⁴, forklares som en Følge af Skandinaviens postdiluviale Historie, idet Østersølomvien er en Relikt fra det umiddelbart efter Istiden følgende Tidsafsnit (»Tundratiden«), under hvilket Østersøen stod i vid aaben Forbindelse dels med Hvidehavet over Finland og dels med Vesterhavet (Skagerak) over Midtsverrig, hvor de store Søer endnu vidner om Tilstedeværelsen af et saadant Ishavssund. Der var dengang tilvejebragt Forbindelse mellem Oslofjorden, hvor den typiske Lomvieform nu har sin sydligste Yngleplads, og Østersøens centrale Dele, til hvilke Lomvien da maa tænkes at være indvandret. I denne senglaciale Tid var Klimaet endnu ret koldt, og Lomvierne, der oprindeligt er arktiske Dyr, har derfor haft en meget større Udbredelse i Østersøen dengang end nu, og de ynglede dengang sikkert overalt i de dansk-svenske Farvande, hvor gunstige Betingelser var til Stede. — Ved Lukningen af det midtsvenske Sund og Om-

¹ Muler kaldes Lomvier og Alke paa Bornholm.

² Efter P. Skovgaard (Danske Fugle, Vol. II, p. 15) skulde baade Alk og Lomvie endnu 1847 yngle ved Mulekløv. Ogsaa Kjærbølling (Danmarks Fugle, 1852, p. 408) nævner den som ynglende paa ovennævnte Lokalitet.

³ Maaske yngler *intermedia*-lignende Stykker ogsaa i England. Den engelske Lomvie *U. aa. albionis* With. har nemlig sin Nordgrænse paa den lille Ø Ailsa Craig sydfør Arran Island, og paa Flamborough Head, og de paa Shetlandsøerne og Orkneyøerne samt paa de ydre Hebrider og St. Kilda ynglende Lomvier tilhører tilsyneladende den typiske Form, men da kun et ringe Materiale er undersøgt, er det muligt, at visse skotske Populationer her har *intermedia* Præg. (Litt.: Hartert, (1. c.), Nachtrag I, p. 88; Verwey (1. c.), p. 32; Pract. handb., p. 800.

⁴ 1. c., p. 124.

dannelsen af Østersøen til den saakaldte Ancylossø er de baltiske Lomvier blevet isoleret fra Hovedbestanden mod Nord paa samme Maade, som Tilfældet er med en lang Række andre Dyreformer, mellem hvilke vi kan nævne Alken blandt Fuglene og Ringsælén blandt Pattedyrene. Mange hvirvelløse Dyr er det gaaet paa samme Maade; nogle er endog blevet indelukket i de midtsvenske Søer isoleret baade fra Nordsø- og Østersøpopulationerne¹.

Samtidigt med Isolationen af Lomvierne i Ancylossøen forandredes Livsbetingelserne for disse Fugle, idet der fandt en Temperaturstigning Sted². Dette betyder ganske naturligt en Forværring af Levevilkaarene for de Søfugle, der direkte eller indirekte er afhængige af de kuldeelskende Planktonorganismer³. Der er da i Tidens Løb foregaaet en langsom Decimering af Lomviernes Antal i de sydlige Kolonier, som stadigt svandt ind, eftersom Temperaturen steg, og de øvrige Livsbetingelser forandredes, og nu findes blot meget faa og talmæssigt set ret smaa Kolonier tilbage, dels isoleret i Østersøen paa de nævnte Smaaøer, dels paa Helgoland og nogle andre vestlige Øer, og dels paa nogle Smaaøer udfør Oslofjorden, Stavangerfjord og Sognefjord. Først Nord for disse Egne bliver Forholdene saa gode for Lomvien, at den som en af de almindelige Søfugle i Tusindvis kan træffes ved Fuglefjældene paa samme Maade, som den i fordums Tid har været udbredt langs de klippefulde Kyster af Østersøen, Kattegat og Vesterhavet⁴.

¹ F. Eks. Krebsdyrene *Mysis relicta* og *Chiridothea entomon*, ogsaa Ulkefisken *Cottus quadricornis*.

² I Yoldiahavets Tidsalder (den arktiske Tid) var Sommerens Middeltemperatur 3—6°, senere stigende til 8°. I Fastlandstiden, hvor den ovennævnte Ancylossø blev dannet, var Temperaturen steget til 12°, og senere, hen imod den atlantiske Tid, endog helt til 17°. Jfr.: O. Stoller: Die Beziehungen der nordwestdeutschen Moore zum nacheiszeitlichen Klima. Zeitschr. Deutsch. Geolog. Ges., 1910, p. 180; W. Köppen & A. Wegener: Die Klimate der geologischen Vorzeit (Berlin 1924), p. 232.

³ Dette Forhold er gjort til Genstand for Undersøgelse af P. Jespersen og publiceret i flere Afhandlinger: Fuglemængden paa det nordlige Atlanterhav og dens Afhængighed af Planktonmængden, Naturens Verden 1925, p. 337; The Frequency of Birds over the High Atlantic Ocean, Nature, Aug. 23, 1924, optrykt i Verhandl. VI. Ornith.-Kongr., Kopenhagen 1926, p. 163 og næsten uforandret i The Danish »Dana«-Expeditions 1920-22 in the North Atlantic and the Gulf of Panama Nr. 7, p. 8.

⁴ Fra Stenalderkøkkenmøddingerne i Sydnorge foreligger en Rigdom af

U. aa. intermedia synes om Vinteren ikke at forlade Østersøen og de tilgrænsende Vande. Imidlertid er Fuglenes Antal saa lille og den morfologiske Forskel mellem denne og den typiske Form saa ringe, at det vilde være forklarligt, hvis der fra andre Have skulde findes Vinterindivider af denne Race, som imidlertid ikke er blevet regnede for *intermedia* af mig. De nedennævnte Stykker svarer i deres Farvetegning imidlertid nøjagtigt til *U. aa. intermedia*. At en ung Fugl, en ♂, fra 10. Nov. 1925, nedlagt i Farvandet omkring Bornholm, skulde høre til denne Form, var at vente, men desuden findes paa Zool. Mus. nogle faa Fugle fra Øresund og Drogden, som utvivlsomt hører til denne Race. Det drejer sig om en ♀ ad. fra 18. Febr. 1916, om en ♀ juv. fra 15. Nov. 1930 og om en ♀ ad. fra 22. Juli 1897. Den sidste er i slidt Sommerdragt, men i Farve tydeligt som en slidt Ynglefugl fra Stora Karlsö. *U. aa. intermedia* strejfer saaledes om Vinteren kun om i Østersøen, og de langs den svenske Østersøkyst (Småland¹) iagttagne Vinterlomvier, og de faa, der har naaet Finland², hører vel derfor sandsynligvis ogsaa til denne Form.

Til Slut maa den vesteuropæiske Lomvieform *U. aa. albionis* With. omtales, da ogsaa den gæster vore Farvande om Vinteren. Hvad Farvetegningen angaar, saa er den endnu lysere end *U. aa. intermedia*, nemlig omtrent musegraa paa Ryggen, Overhovedet og Vingen, omtrent af samme Farve, som *Larus fuscus graellsii* Brehm, eller endnu lysere. Ligeledes er Kropsidefjerene meget lysere, lyst graablaa, og Kropsiderne er endnu mindre sribede end hos *intermedia*, idet Overvægten udgøres af helt hvide Fjer. *U. aa. albionis* har de samme Vingemaal som *U. aa. intermedia*. 11 Stykker fra Jyllands Vestkyst og fra Helgoland maalte: 191.

Lomvieknogler, uden at man dog tør formode, at Lomvien paa denne Tid har ynglet der. I den ældre Stenalder naaede nemlig Temperaturstigningen sit Maximum, saa Lomvien maa allerede dengang være gaaet stærkt tilbage som Ynglefugl i det sydlige Norge; og det er da det mest sandsynlige at antage, at det var de store Lomvieflokke, der om Vinteren dengang som nu strøg ned langs de norske Kyster fra nordligere Ynglepladser, som Stenaldermenneskene jagede. Fra ældre Stenalder findes i Sydnorge, i Rogaland og Hordaland Fylke, 3 Køkkenmøddinger fra den ældre Stenalder, og i to af dem findes Lomvie; fra yngre Stenalder findes blot 2, hvoraf ingen indeholdt Lomvie. Litt.: H. Tho. L. Schaanning: Kjendte Fugl-Arter fra Norges Sten- og Jernalder (Stavanger 1927), hvori alle Fundene er samlede.

¹ Jägerskjöld, l. c., p. 428.

² Ivar Hortling: Ornitologisk handbok, p. 980.

195. 195. 196. 198. 198. 200. 201. 202. 202. 202 mm, Gennemsnit: 198,2 overensstemmende med de 5 tidligere omtalte engelske Ynglefugles Maal: 190. 198. 199. 199. 200 mm, Gennemsnit: 197,2 og med Maalene i Pract. handb.: 191—204 mm. *U. aa. intermedia* maalte: 190—204 mm og var altsaa af samme Størrelse som *albionis*, hvorimod *U. aa. aalge* med Maalene: 195—208 mm var noget større.

U. aa. albionis yngler ved Englands Kyster, paa Helgoland og forskellige Steder langs den franske, spanske og portugisiske Atlanterhavskyst. Paa den franske Kanalkyst yngler den paa mange af Skærene f. Eks. paa »Les sept îles« udfør Departementet Côtes du Nord¹, paa nogle Smaaøer udfør Halvøen Crozon paa Finisterre², og tidligere paa de engelske Channel Islands, nemlig paa Alderney og Sark³. Paa den lange Kyststrækning langs den biskayske Bugt, hvor Kysten er flad og sydfor Gironde en ensformig Klitkyst, yngler der ingen Lomvier, men de ses i Havet udenfor omtrent hele Aaret (August—April)⁴. Paa den klippefulde spanske Nordkyst forekommer Lomvien atter og findes sikkert her overalt, hvor der er gunstige Ynglebetingelser. Tait⁵ har fundet den ynglende paa Sisargas Øerne nordfor Santiago, paa Ons nord for Vigo og paa Cies Øerne lidt sydligere. I Portugal yngler den kun paa Berlenga Øerne lidt nord for Lisboa, hvor Artens absolute Sydgrænse maa trækkes.

Om denne Forms Træk er vi noget mere orienteret end om de andres p. Gr. af de paa Helgoland og de i England foretagne Ringmærkninger. Ligesom Østersølomvierne strejfer Nordsølomvierne udenfor Yngletiden ikke langt bort, men opholder sig i de til Ynglepladserne grænsende Have⁶. Allerede i Slutningen af Juli forlader de Klipperne paa Helgoland, og først i April vender de atter tilbage. De samme Tidsforhold er sikkert ogsaa

¹ G. Olivier: Excursion aux Sept-îles, Rev. Franc. d'Ornith., 1927, p. 304.

² Marquis de Tristan: Expedition ornithologique aux îles du Toulinguet ibid. p. 311.

³ Hartert (l. c., p. 1772): »früher auf Alderney, mindestens 1903 auch auf Sark«.

⁴ Bonnet de Pailletets: Catalogue des Oiseaux du Département de la Charente-Inférieure, Rev. Franc. d'Ornith., 1927, p. 183.

⁵ W. C. Tait: The Birds of Portugal (London 1924), p. 217.

⁶ R. Drost: Ueber die Wanderungen der Helgoländer Lummen, Vogelzug, 1930, p. 21, skriver p. 28: Ein grosser Teil der Kolonie, jedenfalls alte Tiere (ob aber alle alten?), streift in den Wintermonaten in der südöstlichen Nordsee umher.

de gældende for vore Christiansø-Lomvier. De unge Fugle strejfer derimod vidt omkring og søger mærkværdigvis ikke mod Syd, men strejfer om Vinteren endog ret anselige Strækninger mod Nord og Øst; saaledes er to i England ringmærkede Lomvier genfanget i det sydlige Norge¹, og af 52 ringmærkede og genfangede Helgolandslomvier er Størstedelen, nemlig 42 Stykker, fanget ved Norges Sydkyst, og blot 6 i Nordsøen i Nærheden af Helgoland; desuden blev 1 fanget i Kattegat, 1 i England (Sussex), og 2 i Frankrig (Finisterre og Basses-Pyrenées). En enkelt blev endvidere taget i Østersøen ved Danzigerbugten, men den maa nok betegnes som forslaaet. Af de gamle Lomvier kommer som sagt Hovedmængden ikke saa langt, hvilket bl. a. klart fremgaar af, at af 18 genfangede adulte Helgolandslomvier var de 15 taget i umiddelbar Nærhed af Helgoland og kun de 3 længere borte, nemlig 1 Kattegat, 1 Skagerak og 1 i Kanalen ved Portsmouth². De i Danmark nedlagte *U. aa. albonis*, der sikkert alle er af engelsk eller helgolandisk Herkomst, er derfor næsten udelukkende indsendt til Museet fra Nordsøen langs Jyllands Vestkyst, specielt fra dennes sydlige Del, og kun faa er fra de indre Farvande.

De paa den sydlige Del af Jyllands Vestkyst nedlagte Stykker kan teoretisk set lige saa vel være fra England som fra Helgoland, men Sandsynligheden taler for, at de er fra sidstnævnte Sted. Der findes Stykker fra Vyl Fyrskib og fra Graadyb Fyrskib, fra Mandø og fra Fanø, fra Bovbjerg og fra Nymindegab. Fra sidstnævnte Sted foreligger en Serie paa 5 Stykker, idet Fisker Bloch i mange Aar har indsendt Fugle derfra. Et 6te og 7ende Individ fra Nymindegab befinder sig i min Samling, idet jeg henholdsvis 17de og 18de Oktober 1926 fandt en død, opskyllet Lomvie paa Stranden udfor Nymindegab. Stykkerne, der begge var ♂♂, røbede deres Race ved deres meget lyse, graa Ryg. Indenfor Skagen er de meget sjældnere. Der er nedlagt et Stykke paa Hirtsholmene, et i Odense Fjord og et ved Tisville, og som nævnt er to ringmærkede Helgolands Lomvier fangede

¹ Jfr. British Birds, XII, 1918, p. 154. Recovery of marked birds. Redeunge mærket paa Bempton cliffs (lidt Nord for Flamborough Head i Yorkshire) den 15. VII. og genfanget i Lister Fjord i Sydnorge den 22. Oktober 1918.—ibid., XX., 1926, p. 43. Adult Fugl ringmærket paa Handa Island (paa Sutherlands Vestkyst i Nordskotland) og fanget 31. Dec. 1925 i Oslo Fjord.

² Drost, l. c., p. 22—24.

i Kattegat¹. I det store og Hele er de dog i Danmark kun at træffe langs Jyllands Vestkyst som Vintergæster.

Vel paa Grund af, at Ynglepladserne ligger nærmere ved Danmark, end Tilfældet var med de nordlige Lomviers, indfinder *U. albionis* sig tidligere paa Aaret i Danmark end *U. aalge*. Medens denne, som nævnt, først er at træffe i Oktober, ses de første Nordsølomvier allerede i August—September². Saaledes blev en ringmærket Helgolandslomvie genfanget ved Hesselø den 7. September, og der foreligger fra Nymindegab fra den 10. September en meget lysfarvet ♂, og fra Rindby paa Fanø fra den 14. September en ♂³. Det gælder dog ogsaa her, at det største Antal Fugle er nedlagt i selve Vintermaanederne. Først i Maj forlader Nordsølomvierne os igen; den sidste er fra 17. Maj. Kun en enkelt fra 16. Juni 1916 har oversomret hos os, men det har maaske sin Grund i, at Fuglen havde et misdannet Næb, sandsynligvis grundet paa, at den var blevet anskudt; saadanne anskudte Fugle naar jo ofte ikke Ynglepladserne, men oversommer paa Overvintringsstederne.

Disse spredte Bemærkninger om Lomvierne i de danske Farvande danner ingen afsluttet Beretning, men har kun skullet klarlægge nogle af de Problemer, der knytter sig til Lomviernes Optræden i Danmark, Problemer, som er opstaaet dels som Følge af Lomviernes mærkelige Udbredelse som ynglende hos

¹ Drost, l. c., p. 22. En ung Fugl fra 7. September 1927, Hesselø og en gammel Fugl fra Oktober 1928, Æbeltoft Vig.

² Denne Forskel mellem de to Formers Vinteropholdstider gælder ikke blot Danmark, men ogsaa andre mellemeuropæiske Kystlande, der ligger nær *U. albionis*' Ynglepladser. I Holland er Forholdene omtrent som i Danmark: »The southern form becomes numerous from September onward until spring, the last birds disappearing during the beginning of May«. De nordiske Fugles Ophold er derimod af noget kortere Varighed end i Danmark, grundet paa, at Holland ligger sydligere: »Typical *aalge* had been obtained in the months of November, December and January«. (Verwey. l. c., p. 33.) Ved den franske Atlanterhavs-kyst (i Charente) ses *U. aalge* fra November til Marts og *U. albionis* fra August til Maj. (de Paillerets, l. c., p. 196.)

³ To Lomvier fra Neustädterbugten, nord for Lübeck, en ung og en gammel Fugl, som efter deres blege Farver sikkert hører til denne Race, er nedlagt saa tidligt som den 10. August. At de to helgolandske Lomvier ogsaa kan findes i den sydlige Østersø er for saa vidt ikke usandsynligt, da Afstanden til Helgoland herfra ikke er særlig stor, og de unge Fugle kan foretage langt større Vandringer; desuden er en ringmærket Helgolands-Lomvie genfanget saa langt mod Øst i Østersøen som Danzigerbugten.

os, dels som Følge af, at andre Racer bebor Nabolandene og om Vinteren søger til vore Farvande; thi i særlig høj Grad i Danmark er Lomviernes Trækforhold af Interesse, grundet paa Landets geografiske Forhold: om Vinteren strejfer Lomvieflokke fra alle Sider ind i de danske Farvande; fra Øst kommer de op i Øresund fra de baltiske Ynglepladser, fra Nord strømmer de i mægtige Skarer fra Nordskandinavien ned til de danske Have, og fra Vest og Syd stryger Sværmene op langs Jyllands Vestkyst, for alle igen regelmæssigt at forsvinde ved Yngletidens Begyndelse.

I den reviderede Liste over Danmarks Fugle¹, er Lomviens Forekomst i Danmark omtalt paa følgende Maade:

Uria aalge aalge (Pont.)

Langnæbbet Lomvie. Almindelig Vintergæst. Kendes fra Stenalder.

Uria aalge albionis With.

Sydlig Lomvie. Den blege, sydlige Form træffes i vore Farvande; om det er den, der har ynglet faatalligt i Landet paa Bornholm, er uvist².

Dette kan nu atter revideres til det mere nøjagtige:

Uria aalge aalge (Pont.)

Nordlig Lomvie. Almindelig Vintergæst (Oktober—Marts). Kendes fra Stenalder.

Uria aalge intermedia Nilss.

Østersølomvie. Ynglende paa Græsholmen ved Christiansø; tidligere ynglende paa Nordbornholm. Vintergæst i Østersøen og Øresund (August—Maj).

Uria aalge albionis With.

Vesterhavslomvie. Almindelig Vintergæst (September—Maj) ved Jyllands Vestkyst; sjældn i de indre Farvande.

¹ D. O. F. T., 1927, p. 15, i Tilslutning til E. Lehn Schiöler: Danmarks Fugle I, 1925.

² Om Østersølomvierne staar desuden i den reviderede Liste (p. 42): »Hvis Lomvie endnu yngler her i Landet, fjærner den sig næppe fra vore Farvande om Vinteren«. Denne Antagelse er jo ved ovenstaaende Undersøgelse blevet fuldstændig bekræftet.

RESUME IN ENGLISH.

The paper deals with the occurrence of the Guillemot in the Danish waters. Three different forms are recognized, but only one breeding, the other two are winter-birds, viz.:

Uria aalge aalge (Pont.)

The Northern Guillemot. Description: Upper-parts, wings and tail slate-black, the flanks with very broad and conspicuous streaks. Wings: 195—208 mm. Occurrence in Denmark: On all coasts winter (October—March), especially in the north-western seas, (Northsea, Skagerak).

Uria aalge intermedia Nilss.

The Baltic Guillemot. Description: Upper-parts slate-grey, the colour intermediate between *U. aa. aalge* and *U. aa. albionis*. The streaks on the flanks also intermediate. Wings: 190—204 mm. Occurrence in Denmark: Breeding at Græsholmen by Christiansø, north of Bornholm, formerly breeding Northbornholm. Wintering in the Baltic and Øresund (August—May).

Uria aalge albionis With¹.

The Southern Guillemot. Description: Upper-parts dark mouse-grey, streaks on the flanks not very conspicuous, and the majority of feathers on the flanks are quite white. Wings: 190—204 mm. Occurrence in Denmark: Regular winter-visitor (September—May) off the western coast of Jutland, but rare in the interior seas.

Regarding the occurrences of the three forms cfr. the two figures.

¹ *Uria aalge helgolandica* Lönnb. considered as synonym. Birds from Heligoland are not differing from English specimens. I have compared a large series, with great kindness put to my disposal from Dr. Hartert (Tring) and Dr. Drost (Heligoland), and it was impossible for me to distinguish the two forms. Some few of the Heligoland specimens (birds from July) were perhaps a little darker on the fore-neck than true *albionis* (from May), but it may be caused of their worn plumage and compared with *albionis* from July the two populations all in all seem to be identical.